

Vergaderjaar 1989-1990

21 215

Wijziging van enkele wetten betreffende het doen vervallen van de eis van Nederlanderschap voor bepaalde functies

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 26 oktober 1989

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek, brengt van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden in algemene zin instemmen met de onderhavige wetswijziging. Zij achtten het positief dat het doen vervallen van deze eis van Nederlanderschap wordt uitgebreid naar meer functies dan alleen ambtenaren.

Deze leden zouden graag nadere inlichtingen krijgen over het volgende. Het betreft de aanstelling van niet-Nederlanders bij de Nederlandse Spoorwegen. Blijkens een besluit van de minister van Verkeer en Waterstaat (Nederlandse Staatscourant van 3 oktober 1980, nr. 209 blz. 11) kunnen bij de NS alleen EG-onderdanen de status van ambtenaar verkrijgen. De overige niet-Nederlanders worden aangesteld op contract-basis en kunnen de status van ambtenaar niet verkrijgen. Er zit hier derhalve een ongelijkheid die te niet zou moeten worden gedaan. Nu de minister zelf in de memorie van toelichting (blz. 2) onderschrijft dat «onderscheid naar nationaliteit tussen niet-Nederlanders onderling niet gerechtvaardigd is» ligt deze aanpassing voor NS-ambtenaren in de rede, zo meenden deze leden. Overigens waren deze leden geïnteresseerd in het feit of deze situatie ook in andere gevallen voorkomt.

In het verlengde van dit onderwerp vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie wat het kabinet voornemens is te doen ten aanzien van andere belemmeringen met betrekking tot de aanstelling van niet-Nederlanders. Het betreft hier onder andere de erkenning van diploma's, taaleisen en veiligheidsonderzoek. Het blijkt uit de praktijk dat verschillende diensten met niet-Nederlanders geen arbeidsverhouding aangaan vanwege moeilijkheden in deze sfeer.

De leden van de V.V.D.-fractie konden zich met het wetsvoorstel verenigen nu het overheidsfuncties betreft waar een zinvolle samenhang tussen het nationaliteitsvereiste en de functieervulling ontbreekt. Met het kabinet meenden deze leden dat de nationaliteitseis wel zinvol is bij functies waarbij rechtstreeks openbaar gezag over burgers wordt uitgeoefend. Zij achtten het dan ook ongerijmd, dat zulks voor enige

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), Hermes (CDA), Hermans (VVD), Hennekam (CDA), fungerend voorzitter, Mateman (CDA), Niessen (PvdA), Van den Burg (CDA), Krajenbrink (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Wiebenga (VVD), Franssen (VVD), Willems (Groen Links), De Cloe (PvdA), Kohnstamm (D66), Deetman (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Koetje (CDA), Van Otterloo (PvdA), Scheltema-de Nie (D66), Schoots (PvdA), Apostolou (PvdA) en Kalsbeek-Japerse (PvdA).

Plv. leden: Achttienribbe-Buijs (PvdA), Brinkman (CDA), Koning (VVD), Heerma (CDA), Tegelaar-Boonacker (CDA), Alders (PvdA), Eversdijk (CDA), Van der Heijden (CDA), Castricum (PvdA), Nijpels (VVD), Korthals Altes (VVD), Lankhorst (Groen Links), Van Gelders (PvdA), Ybema (D66), Frissen (CDA), Schutte (GPV), Koffeman (CDA), Van Amelsvoort (CDA), Lonink (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Spieker (PvdA) en Leerling (RPF).

belangrijke ambten niet is vastgelegd, zoals voor ministers en staatssecretarissen. Deze leden vroegen het kabinet zich daarover te beraden. Tevens vroegen zij bij het antwoord op bovenstaande vraag mede te delen in welke wettelijke regeling de nationaliteitseis voor ministers en staatssecretarissen het beste zou kunnen worden vastgelegd. Is ook voor het ambt van Gouverneur van de Nederlandse Antillen, onderscheidenlijk Aruba, deze eis niet vastgelegd? Zijn er nog meer politieke ambten op nationaal of Koninkrijksniveau waarvoor het Nederlandschap niet is vereist?

Evenzeer riep bij de leden van de V.V.D.-fractie het onderscheid vragen op dat er op dit punt bestaat tussen niet-Nederlanders in het algemeen en niet-Nederlandse Molukkers in het bijzonder. Deze laatsten mogen wel gezagsfuncties bekleden die zijn voorbehouden aan Nederlanders, de andere niet-Nederlanders evenwel niet. Terwijl er ook voor andere niet-Nederlanders soms principiële redenen zijn om niet tot Nederlander te naturaliseren. Wellicht was dit onderscheid ten tijde van de totstandkoming van de Faciliteitenwet Molukkers nog begrijpelijk, nu lijkt dat steeds minder het geval te zijn. Sinds het begin van de jaren tachtig wordt er immers een algemeen minderhedenbeleid gevoerd, zo stelden deze leden. Zij vroegen het kabinet hierop in te gaan.

Vervolgens vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of het handhaven van het nationaliteitsvereiste voor de kapiteins op Nederlandse schepen nog nodig is. Ten slotte vroegen zij of in het kader van de herziening van de rechterlijke organisatie wordt overwogen om de eis van Nederlandschap voor leden van tuchtcolleges te laten vallen, en zo nee, waarom niet. Daarvoor is reden, zo stelden zij, omdat tuchtcolleges slechts oordelen over een beperkte beroepsgroep en alleen over zaken die met de beroepsuitoefening in verband staan. Dit in tegenstelling tot leden van de «gewone» rechterlijke macht, die over een ieder zonodig recht moeten spreken.

De leden van de fractie van Groen Links hadden met instemming, maar ook met enige teleurstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij waren met het kabinet van mening dat de eis van Nederlandschap overal waar dit niet relevant is, dient te vervallen. Niet alleen de Europese jurisprudentie maakt dit wenselijk, ook de noodzaak om niet-Nederlandse ingezetenen optimaal (gelijke) kansen en mogelijkheden te bieden om zich in Nederland te ontplooiën maakt dit tot een dwingend onderwerp.

In dit verband bevreemdde het deze leden wel, dat dit wetsvoorstel zo lang op zich heeft laten wachten. Ruim 4½ jaar nadat het toenmalige kabinet aankondigde dat «wordt bezien of het Nederlandschap zou kunnen vervallen wegens het ontbreken van een zinvolle samenhang tussen het nationaliteitsvereiste en de uitoefening van deze functies» (memorie van toelichting bij wetsvoorstel 19 076, nr. 3 blz. 6), komt het kabinet met zijn conclusie in de vorm van dit wetsvoorstel. Zeker nu geen nieuwe gezichtspunten worden aangedragen naast hetgeen toen reeds werd gemeld in de schriftelijke gedachtenwisseling, wilden deze leden graag een verklaring vernemen voor deze vertraging.

Tijdens de openbare behandeling van bovengenoemd wetsvoorstel inzake de benoembaarheid van vreemdelingen (Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 1986–1987, nr. 21 bl. 3192 e.v.) is al gesproken over de mate waarin overheidsfuncties beperkt dienen te blijven tot Nederlanders. De leden van de fractie van Groen Links betreurden het dat het toen aangekondigde «verzamelwetsvoorstel» dat nu voor ons ligt, een zo beperkt karakter heeft. Zij gaven de voorkeur aan een nog veel verdergaande beperking van het aantal functies dat niet voor niet-Nederlanders wordt opengesteld. Zo zagen zij niet in dat leden van tuchtcommissies, kapiteins op een Nederlands schip, leden van Tariefcommissies

e.d. beslist van Nederlandse nationaliteit dienen te zijn. Te meer nu de mogelijkheden voor buitenlanders om de Nederlandse nationaliteit te verkrijgen, zullen worden verruimd, is daarvoor nog minder reden. Welke criteria heeft het kabinet toegepast om nog zoveel functies aan niet-Nederlanders te onthouden? Graag zagen deze leden per functie een motivering.

In algemene zin voert het kabinet als criterium aan dat voor leden van de rechterlijke macht de nationaliteitseis relevant is. Graag zagen de hier aan het woord zijnde leden daarvan een nadere onderbouwing tegemoet. Waarom kunnen niet-Nederlanders geen publiek gezag over (Nederlandse en niet-Nederlandse) burgers uitoefenen? Dezelfde vraag doet zich voor bij politie-ambtenaren. Bovendien zou moeten worden nagegaan of alle functies die nu voor niet-Nederlanders zijn uitgezonderd op deze terreinen, daarvoor wel in aanmerking komen. Het kabinet zegt het eens te zijn met de stelling van deze leden dat alleen daar een nationaliteitseis moet gelden, waar dat werkelijk relevant is. Geldt dit voor alle functies in de rechtspraak, de politie, het militaire apparaat, de vertegenwoordiging in het buitenland en de vertrouwensfuncties? Vooralsnog twijfelden de leden van de Groen Links-fractie daar sterk aan.

Op blz. 3 van de memorie van toelichting deelt de minister mee dat de nationaliteitseis voor de Ziekenfondsraad zal vervallen bij een in voorbereiding zijnd wetsvoorstel inzake de samenstelling van de Raad. Is de verwachting van deze leden juist dat deze wetswijziging niet op zeer korte termijn zal zijn gerealiseerd? En indien dat zo zou zijn, verdient het dan geen aanbeveling deze functie in dit verzamelontwerp alvast mee te nemen?

De fungerend voorzitter van de commissie,
Hennekam

De griffier van de commissie,
Van der Windt